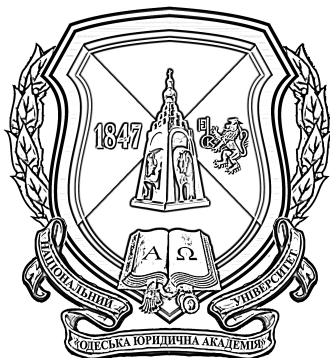

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

Науково-практичний журнал

Випуск 22

Одеса
2018

У двадцять другому номері журналу «Актуальні проблеми філософії та соціології» досліджуються філософські питання буття людини в сучасних суспільствах, висвітлюється соціологічна проблематика. Автори розглядають традиційні для філософського та соціологічного дискурсів проблеми, обмірковують шляхи їх вирішення у сучасному українському суспільстві. Багато уваги приділено філософському та соціологічному осмисленню суспільства, буття, діалектики, свободи, релігії, історії. У номері також представлено авторські рефлексії щодо висвітнення соціальної конфліктності, принципу полікультурності як основи розвитку сучасного суспільства. Автори досліджують основи педагогічного дискурсу в контексті філософських поглядів Платона та Аристотеля, висвітлюють філософські погляди Томаса Джефферсона та Силуана Афонського.

Матеріали, оприлюднені у двадцять другому номері журналу «Актуальні проблеми філософії та соціології», можуть бути корисними для науковців, викладачів, аспірантів, докторантів, студентів вищих навчальних закладів, а також для всіх тих, хто цікавиться філософськими та соціологічними проблемами сучасних суспільств.

Наукова рада:

Голова Ради – *С.В. Ківалов*, д-р юрид. наук, професор, академік НАПрН України, академік НАПН України (Одеса, Україна)
В.С. Бакіров – д-р соціол. наук, академік НАН України, член-кореспондент НАПН України, академік АН ВШ України (Харків, Україна)

А.Є. Конверський – д-р філос. наук, професор, академік НАН України (Київ, Україна)

О.С. Токовенко – д-р філос. наук, професор (Дніпро, Україна)

В.О. Туляков – д-р юрид. наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Одеса, Україна)

В.Ф. Цвях – д-р політ. наук, професор (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

Е.А. Гансова – д-р філос. наук, професор (Одеса, Україна)

І.В. Голубович – д-р філос. наук, професор (Одеса, Україна)

О.М. Дікова-Фаворська – д-р соціол. наук, професор (Київ, Україна)

П. Длугош – д-р соціол. наук, професор (Ржешов, Польща)

О.А. Долгополова – д-р філос. наук, професор (Одеса, Україна)

О.М. Єрменко – д-р філос. наук, професор (Одеса, Україна) – заступник головного редактора

О.А. Івакін – д-р філос. наук, професор (Одеса, Україна)

Т.Г. Каменська – д-р соціол. наук, професор (Одеса, Україна)

Н.В. Коваліско – д-р соціол. наук, професор (Львів, Україна)

П.В. Кутуєв – д-р соціол. наук, професор (Київ, Україна)

С.В. Куцепал – д-р філос. наук, професор (Полтава, Україна)

С.А. Крилова – д-р філос. наук, професор (Київ, Україна)

О.В. Лісієнко – д-р соціол. наук, професор (Одеса, Україна)

С. Мінєва – д-р філософії, професор (Софія, Болгарія)

Д. Мірчев – д-р філос. наук, професор (Софія, Болгарія)

В.В. О कोरोков – д-р філос. наук, професор (Дніпро, Україна)

В.М. Онищук – д-р соціол. наук, професор (Одеса, Україна)

О.М. Палій – канд. юрид. наук, доцент (Одеса, Україна) – відповідальний секретар

Т.В. Розова – д-р філос. наук, професор (Одеса, Україна)

Є.Л. Стрельцов – д-р юрид. наук, професор (Одеса, Україна)

Н.В. Хамітов – д-р філос. наук, професор (Київ, Україна)

А.В. Худенко – д-р філос. наук, доцент (Одеса, Україна)

Г.О. Ульянова – д-р юрид. наук, професор (Одеса, Україна)

В.В. Чепак – д-р соціол. наук, професор (Київ, Україна)

І.В. Шамша – канд. філос. наук (Одеса, Україна)

І.В. Шапошникова – д-р соціол. наук, професор (Херсон, Україна)

С.А. Щудло – д-р соціол. наук, професор (Дрогобич, Україна)

Д.В. Яковлев – д-р політ. наук, професор (Одеса, Україна) – головний редактор

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» 18.06.2018 р. (протокол № 1)

*Науковий журнал «Актуальні проблеми філософії та соціології»
включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International (Республіка Польща)*

Науково-практичний журнал «Актуальні проблеми філософії та соціології»

зареєстровано Державною реєстраційною службою України

(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

серія КВ № 2082610626 Р від 25.06.2014 р.), внесено до переліку наукових фахових видань,

в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з філософських наук на здобуття

наукових ступенів доктора і кандидата наук, відповідно до Наказу МОН України

від 29.12.2014 р. № 1528 (додаток № 11)

УДК 1:159.923

І. В. Бурдейна
пошукач кафедри філософії та соціології
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця

ОБРИСИ НАБУТТЯ ОСОБИСТІСНОЇ АВТЕНТИЧНОСТІ В ІНДИВІДУАЛІЗОВАНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Постановка проблеми. Як відомо, свого часу масове суспільство деіндивідуалізувало людину, породило її духовно-світоглядну й особистісну кризу. Орієнтація на класові цінності та цінності тоталітарних суспільств відтворила людину маси – виконавця, чітко підпорядкованого директивним вимогам. Така людина апріорі не була спроможна приймати самостійні відповідальні рішення, делегуючи цей вибір «надособистісним» структурам. За таких умов відбулося знецінення індивідуально-неповторного начала в кожній людині. Натомість у світлі подолання особистісних деформацій, що до цього часу впливають на свідомість наших сучасників, які зазнали тиску тоталітарної доби, особливо важливим стає розвиток особистісно-індивідуальної сфери кожної людини, що сприяє розкряпанню її духу. Орієнтація на окрему людину, її демасовізація створюють спонуку до свідомого формування її сенсожиттєвих орієнтацій, процесів вільного самовизначення та можливості самореалізації в найрізноманітніших сферах відповідно до особистісних цінностей і запитів.

Утім, у сучасному плюральному світі людина губиться серед різновекторних стихійних впливів, які діють на неї амбівалентно. Це дезадаптує та робить її неспроможною зорієнтуватися у швидкоплинній, перманентно «рухливій» соціальній реальності. Як відомо, особистість, як суб'єкт власного життя, є виразником певної соціально-економічної, культурної, духовної, політичної, ідеологічної позиції. Глобалістичні тенденції відкривають кордони, звільняючи простір для необмеженої комунікації. У цьому контексті наш сучасник стає космополітичним, відкритим для світу в різноманітності його впливів, що обумовлює потенційну широту його вибору. Це має й інші наслідки – він опиняється в полоні стихійних і неконтрольованих, часто суперечливих, аксіологічних інтенцій. Унаслідок цього зростає загроза екзистенційної фрустрації, розгубленості, перебування в стані роздрібненої свідомості. Деяко повертаючись до сказаного нами попередньо, якщо тоталітарні суспільства сформували масову людину завдяки насадженню колективних, групових цінностей, що «спустошувало» людину, зараз маємо інші загрози – його особистісного «розпорошення». Маємо на увазі те, що, з одного боку, актуальна для сучасного суспільства духовна ситуація атомізації супроводжується тиражуванням різносторонніх соціальних стихійних факторів, локусів відчуження людей один від одного, а, з другого боку, це в жодний спосіб не може нівелювати людську потребу в міжособистісній взаємодії. Це справедливо для її універсальних і локальних виявів: тобто на рівні сформованої, духовно зрілої особистості та кваліфікованого фахівця, відповідальної за власні дії людини. Якщо надмірна індивідуалізація людини призводить до її ізоляції від соціуму, а зорієнтованість на групові, масові цінності деіндивідуалізують її, виникає загроза, коли «сучасний індивід ні в суспільстві, ні поза суспільством не здатний знайти міцну основу для самоспостереження, самоздійснення або – одне слово – для ідентичності» [6, с. 199], що, на наш погляд, є надзвичайно складною проблемою.

Тому сьогодні перед людиною постає завдання її самовизначення у світі, вміння узгоджувати індивідуальні та суспільні цінності, приватні та корпоративні інтереси й потреби. Із цього випливає нагальність звернення до проблеми духовних витоків вироблення життєвих стратегій, які повинні детермінуватися природними потребами та прагненнями людини до безперервного саморозвитку й самовдосконалення. Пов'язаною із цією постає й інша проблема – точки біфуркації, екзистенційної межі, яка дає змогу

розрізнити плідну (інтерсуб'єктивну) та неплідну (монадологічну) типи особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Філософський дискурс проблеми набуття людиною особистої ідентичності розглядали: І. Васильєва, М. Каган, І. Кон, Д. Лоуренс, В. Тугаринов, Ю. Габермас. Ідеологічну основу індивідуалізованого суспільства становлять праці В. Базилевича, З. Баумана, М. Блауг, Л. Дюмона, Г. Маркузе, Дж.С. Мілля, Е. Тоффлера, А. Турен, Д. Юма, Ф. Хаєка, Е. Фромма та інших учених. До проблем самовизначення сучасної людини зверталася значна частина філософів-екзистенціалістів, антропологів, представників персоналістичної філософії та філософії життя. М. Бердяєв, А. Камю, Е. Муньє, Ж.-П. Сартр, Л. Фейєрбах, В. Франкл, М. Шелер, К. Ясперс та інші дослідники тою чи іншою мірою зверталися до індивідуально-неповторного в кожній людині.

Метою статті є виявлення перспектив набуття особистісної ідентичності в індивідуалізованому суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що особистий внутрішній світ, духовне в людині – це те, що потребує дбайливого піклування та постійної інтенції до саморозвитку в цілісності. Це – смислотиттєвий аксіологічний вимір людської особистості, квінтесенція «людськості», яка виступає антиподом до спрощеного модусу людського буття, редукції людської особистості до її функціональності, що в кінцевому результаті може призвести до духовного «краху». Таку ситуацію відомий філософ і представник логотерапії В. Франкл свого часу назвав «кризою ідейно-світоглядного вакууму». Цей стан філософом був охарактеризований так: «... людина, схоже, втратила чітке уявлення, чого вона хоче», «йдеться про відчуття внутрішньої порожнечі, про відчуття глибокої втрати сенсу» [10, с. 6; 17]. Особа, яка ще не визначилася у власних життєвих планах або яка зумисне уникає світоглядної проблематики, підпадає під різноманітні, часто несприятливі, сфери впливу. За таких обставин її внутрішня порожнеча заповнюється різного роду зовнішніми нашаруваннями, що лише прискорює процеси її деперсоналізації, спричиняє втрату самоконтролю над «виром» власного життя. Закономірно, що вона підпадає під контрольерійні впливи соціального середовища; намагається випробувати чужі, не автентичні її сутності соціальні ролі. Насправді ж має відбуватися протилежне: формування автентичного, індивідуально-неповторного в людині, завдяки чому й уможливується певна особистісна реляційність, мислячи не в сенсі «розмивання» екзистенційних меж, а в сенсі спроможності людської особистості до консенсусу з іншими людьми в процесі власної самореалізації. Йдеться про те, що Н.Ішук називає принципом «субстанція-у-відношеннях», маючи на увазі під субстанцією особистість, коли «у результаті відношень субстанція нічого не втрачає, тільки збагачує власне буття, змінюючись не субстанційно, а акцидентно, кристалізуючись як «динамічна самоідентичність» [5, с. 89]. До цього варто додати, що, звісно, орієнтація на індивідуально-неповторне в кожній людині в процесі її становлення означає звернення й до її духовного начала, виявлення та розвитку її природних задатків та обдарувань.

Як відомо, термін «автентичність» (від грецьк. – справжній) – буквально означає відповідність власній природі. Це слово повсюдно вживається у сучасній філософській антропології та філософії культури для позначення процесів успішної ціннісної «кристалізації» власної індивідуально-неповторної особистісної сутності відповідно до власного покликання, а також модусів буття особистості чи культурної спільноти особистостей, що співіснують вільно та плідно, суголосно спів-присутністю доповнюю-

чи колективне спів-буття. У науковій літературі прийнято розрізняти замкнену та відкриту автентичність. Небезпека монологічної автентичності полягає у спрямованості до ізоляції, відокремленості від іншого та інших; у своїх граничних випадках – в інтенції до нарцисизму. Ознакою відкритої автентичності є намагання з'єднатися з іншим за збереження власної своєрідності [9, с. 7–8]. Тобто успішне формування автентичності передбачає діалогічну чи полілогічну єдність з одиничними або множинними людськими «Я». Аксіологічно та процесуально це детермінує напруження, яке пов'язане з прийняттям істини людської долі. Саму ж «людську долю» варто сприймати як потік змін, коли її плінність не відмежовується від фундаментальної відповідальності кожного з людей за «острівки постійного, які вони створюють серед цих тотальних змін» [8]. У цьому контексті правий С. Кримський, наполягаючи на необхідності творення власної автентичної життєдіяльності на основі пошуку досконалих (нетварних, духовних) зразків і форм існування, розглядаючи «дію духовності у своїй суттєвій іпостасі – як здатність перетворювати універсум зовнішнього буття у внутрішній світ особистості на етичній підставі» [7, с. 35]. Підсумовуючи, людське існування потребує звернення до власних духовних витоків завдяки орієнтації на універсальні цінності.

Однак треба пам'ятати, що людська автентичність в її родовому вимірі передбачає соціалізацію: виховання, набуття універсальних загальнолюдських моральних якостей і дотримання норм поведінки, легітимізованих суспільством, дотримання гуманістичних людиновимірних цінностей. Пошук ідентичності розділяє і відособлює; утім, ризикованість побудови її наодинці провокує її здобувачів на пошук гачків, на які можна підвісити індивідуально пережиті страхи та неспокій, й зайнятися вигнанням духів у компанії інших, настільки ж наляканих і бенгежних особистостей [2, с. 189]. Варто погодитися й з тим, що сучасна людина суцільно оповита страхами за майбутнє, але всупереч цьому вона зорієнтована на власне самовираження. Вона нездатна до швидкої орієнтації в нестабільних умовах життя. Саме в такі моменти їй необхідне цілковите напруження волі до самовизначення. Неможливо оминати увагою й прагматичні сегменти життя людини, що обумовлюють орієнтацію на професійні досягнення: поєднання професійних знань, навичок і кваліфікацій, аксіологічно вибудованих навколо норм професійної етики. Знову-таки у «сплетінні» з потребою в консенсусі з іншими в намаганні особистісної та професійної самореалізації.

За таких умов індивідуалізація особистості вимагає її виходу з-під тиску соціального середовища, тобто набуття її автономної свободи, інноваційності, самодостатності та відповідальності. Йдеться про бачення індивіда як «істоти духовної, незалежної, самостійної, а також, по суті, несупільної» [4, с. 72]. А значить, унебезпеченої тим, що її чекає загроза повної ізоляції від соціуму на противагу її ретроспективної приналежності до сфери впливу масової свідомості. Очевидно, у цьому криються й основні «виклики»: визначити оптимальне співвідношення між індивідом і суспільством, індивідуальними й універсальними (загальнолюдськими) цінностями, індивідуальною та суспільною свідомістю. Повна ізоляція індивіда від соціального середовища свідчить про його кризову соціалізацію та неможливість ефективного взаємодії із соціальним середовищем – великими та малими соціальними групами. Причиною цього негативного явища може бути особистісна невизначеність, пасивна життєва позиція та духовно-світоглядна незрілість. На противагу цьому процес становлення зрілої самореалізованої особистості повинен здійснюватися шляхом формування аксіологічної життєвої компетентності, набуття майстерності, високої кваліфікації в певній сфері життєдіяльності. Звісно, це має відбуватися з оперттям на власні особистісні ресурси, вроджені задатки, обдарування, що й сприятиме найоптимальнішому процесу інтеграції в соціальне середовище.

Водночас людина, яка свідомо підходить до вибору напрямів самореалізації, професійного самовизначення, у

такий спосіб бере на себе відповідальність за наслідки власної життєвої стратегії. Як ми зазначали вище, формування свідомої життєвої позиції – невід'ємне від виховання людини на основі універсальних цінностей, що має запобігти «хибному» самовизначенню на основі редукованих груп цінностей: суто індивідуальних, групових, класових. Важливо, що це не означає заперечення цих цінностей, а тільки їхню асиміляцію з цінностями більш високого «порядку». Усе це справедливо й щодо раціональних компонентів вибору. Йдеться про відповідь на питання, чому і як сучасна взаємна дистанційованість індивіда й суспільства спонукає індивіда до рефлексії, до питання про Я [його] Я, до пошуків власної ідентичності» [6, с. 223]. Насправді наш сучасник лише подекуди замислюється, що є більшим благом – особисте чи суспільне, як співвідносяться між собою індивідуальні та суспільні цінності? Тому сьогодні йдеться про специфічно конституційовану та сприйнятну індивідуальність людини, її роздрібненість у вирі соціального життя та можливість більш вільного самовираження, порівняно з минулими епохами.

Справедливим є й інше. Ригористична орієнтація людини на власні потреби без узгодження із загальнолюдськими гуманістичними цінностями здатна нести загрозу не лише іншим, а й суспільству та людству загалом. Тому особливу увагу потрібно звернути на повернення людяності в усі форми соціальної взаємодії. Навпаки, абсолютне нівелювання моралі та втрата духовності відбувається тоді, коли людина вбачала в інших лише засіб для реалізації власної мети. Тим більше, що науково-технічний прогрес значно випереджає духовний розвиток людства. Саме ж людство постало перед важливим завданням – сформувати нове покоління спеціалістів, спроможних виконувати свої професійні обов'язки й водночас орієнтуватися у різних сферах професійної діяльності, орієнтуватися на вищі цінності та благо людства загалом. Треба пам'ятати й те, що автономізація індивідів повинна призводити до розриву соціальних зв'язків і процесів соціальної мімікрії, що й повсюдно відбувається в сучасних умовах. Мається на увазі потреба роздрібнених одиничних «я», кожне з яких має власну сферу самореалізації, бути спроможними до дотримання норм колективної моралі, колективної солідарності, вияву консолідованої соціальної активності.

Йдеться й про парадоксальну ситуацію, коли плюралізація життя викликала в пересічній людини відмову від суспільних свобод на користь свободи індивідуальності. Відзначимо й те, що перманентна фрагментація життя людей є наслідком тривалих у часі соціальних змін. Це спонукає до наростання нігілізму й цинізму в системі соціальних взаємодій, байдужості людей до довгострокових життєвих планів; стає каталізатором їхньої схильності розділяти життя на епізоди та проживати кожен із них, незважаючи на наслідки, коли людина нездатна охопити й узгодити разом усі прожиті етапи, кризові моменти, трагедії, переживання, різноманітні відчуття. Звісно, це змінює загальний життєвий фон і характер очікувань людини, коли, як вдало зазначає З. Бауман, сучасна людина змушена ставитися до майбутнього як до загрози, а не як до притулку [2, с. 63]. Вона губиться в інформаційному просторі, перестає бути господарем життя й водночас намагається знайти себе й порозумітися в багатоголосі людських «я». Йдеться про те, що в найзагальнішому смислі цього слова називають ірраціональним, оскільки зараз вже не існує певних наперед визначених життєвих програм, можливостей самореалізації; світ стає дедалі більш непередбачуваним, утворюється замкнене коло: розгубленість людини щодо плінності сучасності та фрагментаризація дійсності стає спонукою до її особистісного та духовно-світоглядного самовизначення. Ми повністю згодні з твердженням щодо спроможності тотальної ситуативності життя ускладнювати або взагалі гальмувати виникнення особистісної здатності до формування узагальнень і життєвих стратегій, коли людина стає неспроможною органічно зв'язати всі сфери власного життя відповідно до власної логіки. Вона не в змозі розподілити власну актив-

ність: не функціонально, а осмислено, рівномірно й відповідно до внутрішніх цінностей. Як наслідок, може виникнути загроза уникнення відповідальності за власне життя; зникає ініціатива, життя стає знеособленим, тобто складається без волі й бажання особи, стратегія перетворюється з активної на пасивну [1, с. 140]. Навпаки ж, активна життєва позиція повинна формуватися на перетині особистих і суспільних інтересів завдяки індивідуальній спрямованості на позитивний результат і незважаючи на вплив стихійних дестабілізаційних факторів. Свідомий підхід до життя передбачає відповідальний вибір індивіда, широкий поведінковий репертуар, включення в різноманітні актуальні для себе сфери життєдіяльності, здатність до узагальнення, висновків, накопичення життєвого досвіду та його переосмислення, формування власних життєвих позицій, норм та установок.

Відомо, що в умовах посилення транзитивних процесів, нестабільності суспільного й індивідуального буття особливе значення має проблема звернення до внутрішнього світу людини, формування ідеалів, сенсожиттєвих орієнтацій її як особистості. У зв'язку з цим має місце процес подальшої гуманізації та гуманітаризації вищої освіти, зокрема викладання як «традиційних» для вітчизняної освіти дисциплін (філософія, етика, естетика, релігієзнавство тощо), так і впровадження нових навчальних предметів з огляду на парадигмальні зміни в розвитку науки й культури, міжнародного освітнього досвіду (біоетика, соціологія та медична соціологія, психологія здоров'я, психологія та етика ділових відносин, основи християнської етики та моралі тощо). Цілком справедливо сучасні дослідники обґрунтовують значення філософської та гуманітарної освіти не тільки в загальнокультурному аспекті, формування світогляду, моральної, естетичної, політичної культури, а й професійної соціалізації студентства [3, с. 66].

Ідея здорового індивідуалізованого суспільства автономних особистостей передбачає гуманізацію та антропологізацію соціального середовища, розбудову демократичного суспільства самостійних особистостей. Наростання тривожності, невизначеності сучасної людини спонукає до пошуку нової ідентичності, самовираження у світі, універсалізації системи її ціннісних орієнтацій. Щодо педагогічної складової цих процесів, то знову-таки погодимося із З. Бауманом, який зауважує, що «...непереборне відчуття кризи, яке більшою чи меншою мірою поширилося серед філософів, теоретиків і практиків освіти, – це нинішнє втілення «життя на роздоріжжі», що породжує гарячковий пошук нового самовизначення, а в ідеальному випадку – і нової ідентичності, – мало пов'язано з провинною, помилками, недоглядом професійних педагогів, так само як і з промахами теорії освіти, воно виникає із загального розкладу особистості, з дерегуляції і приватизації процесу її формування, із заперечення авторитетів, поліфонії проголошуваних цінностей і пов'язаної з цим фрагментації життя [2, с. 159–160]. А тому ефективність як професійної освіти, так і загалом виховання молоді людини повинні кореспондуватися із системними змінами у духовній ситуації сучасності. Справедливим є й те, що універсалізація системи ціннісно-сміслових орієнтацій у житті людини має бути когерентною з успішною соціалізацією та налагодженням конструктивного діалогу в глобальному життєвому просторі. Насамкінець, узгодження універсальних та індивідуальних цінностей допомагає уникненню крайніх виявів як масової знеособленості, так і індивідуалізованої монадологічної свідомості.

Висновки. Підсумовуючи сказане, актуальним завданням сьогодення постає формування несуперечливої універсальної системи цінностей, що можуть бути екстрапольованими на реалії сучасного особистісного розвитку. Звертаючись до ідеї універсальних цінностей, відзначимо, що автономізація та індивідуалізація людини зовсім не означають заперечення соціуму, моральних зобов'язань і зняття поведінкових обмежень, суспільної відповідальності. Успішне існування людини в соціумі можливе лише за умови дотримання оптимального рівня свободи самови-

раження, з одного боку, й підпорядкування універсальним цінностям – з іншого. Це є запорукою встановлення консенсусу між людьми та сталою суспільного розвитку. Саме тому процес індивідуалізації передбачає відмову від морально застарілих норм і моделей поведінки; натомість перед сучасною системою освіти й виховання постає завдання формування нової системи цінностей, що покликана налагодити конструктивний діалог між множинними «Я». Це, у свою чергу, має покласти на особу відповідальність як за власне життя, так і за прийняття рішень і наслідки реалізації власних життєвих стратегій. У такому випадку людина, постаючи автономною одиницею, індивідом зі сформованою світоглядною та професійною позицією, перебуває у стані консенсусу з іншими особистостями. Самостійна зріла особистість, яка чітко усвідомила власну ідентичність, повинна стати носієм гуманістичних і водночас зорієнтованих на сучасне суспільство, цінностей і норм. Насамкінець, у суперечливих умовах буття актуалізується проблема антропологізації, аксіологізації та гуманізації соціального середовища, його наповнення новими людиновимірними сенсами, що поєднують універсальні цінності та орієнтацію на одиничну людину.

Література

1. Абульханова-Славская К. Стратегия жизни. Изд-во «Мысль», 1991. 160 с.
2. Бауман З. Индивидуализированное общество / Пер. с англ. В.Л. Иноземцева. М.: Логос, 2005. 390 с. С. 189, 63, 159–160.
3. Васильева І. Духовні виміри сучасної вищої освіти. Идеи. Философское списание: специально научное издание. Пловдив, Брой 1(5)–2(6). Година III, 2015. Юни-ноემври. С. 67–74.
4. Дюмон Л. Эссе об индивидуализме. Дубна: ИП «Феникс», 1997.
5. Іщук Н. «Субстанція-у-відношеннях» як пояснювальний принцип богослов'я спілкування. Молодий вчений. № 8(48). Серпень, 2017 р. С. 86–90.
6. Луман Н. Теория общества. Теория общества. Сборник / Пер. с нем., англ.; Вступ. статья, сост. и общая ред. А.Ф. Филиппова. М.: «КАНОН-пресс-Ц», «Кучково поле», 1999. 416 с. С. 196–235, 199, 223.
7. Попов М. С. В. Кримський та проблема сучасного статусу філософії. Філософські діалоги. 2009. Вип. 2: Шляхи та перехрестя сучасної цивілізації (Людина – культура – постісторія). К., 2009. С. 34–41, 35.
8. Сартр Ж.-П. Бытие и ничто: опыт феноменологической онтологии / Пер. с франц. В.И. Колядко. М.: Республика, 2004. 639 с.
9. Філософський енциклопедичний словник. К.: Абрис, 2002. 751 с.
10. Франкл В. Человек в поисках смысла. М.: Прогресс, 1990. 196 с. С. 6, 17.

Анотація

Бурдейна І. В. Обрис набуття особистісної автентичності в індивідуалізованому суспільстві. – Стаття.

У статті розглянуто особливості становлення особистісної автентичності в сучасному індивідуалізованому атомізованому світі. Доведено, що проблема смисложиттєвого самовизначення та самореалізації людини є особливо актуальною для пошуку власної ідентичності, спроможної узгоджувати особисті та суспільні інтереси, визначати вектори соціальних впливів, що відображаються у власній проекції на майбутнє. Утім, пошук власної ідентичності в плюральному світі ускладнюється множинністю індивідуальних запитів і втратою цілісного уявлення про загально визнані цінності. Фрагментаризація життя, а відтак і свідомість людини, породжує низку негативних явищ, таких як екзистенційна розгубленість і «розпорошеність», «блукання» поміж різних груп цінностей і невміння або небажання вдаватися до свідомого системного стратегічного планування власного життя. У такий спосіб, ніби уникнувши загроз «змасовлення» ідентичності, особистість опиняється перед загрозою її «подрібненості». Нами доводиться, що способом уникнення

цієї загрози є полілогічне співіснування самодостатніх особистостей, яке уможливиться за умов досягнення загального консенсусу з приводу конвенційних універсальних ціннісних орієнтацій.

Ключові слова: індивідуалізація, особистість, консенсус, автентичність, відчуження, універсальні цінності, професійні цінності.

Аннотация

Бурдейна И. В. Очертания приобретения личностной аутентичности в индивидуализированном обществе. – Статья.

В статье рассмотрены особенности становления аутентичности человека в современном индивидуализированном атомизированном мире. Доказано, что проблема смысловизированного самоопределения и самореализации человека является особенно актуальной для поиска собственной идентичности, способной согласовывать личные и общественные интересы, определять векторы социальных воздействий, которые отражаются в собственной проекции на будущее. Впрочем, поиск собственной идентичности в плюральном мире осложняется множественностью индивидуальных запросов и потерей целостного представления об общепризнанных ценностях. Фрагментаризации жизни, а соответственно и сознания человека порождает ряд негативных явлений таких, как экзистенциальная растерянность и «разбросанность», «блуждание» между различными группами ценностей и неумение или нежелание прибегать к сознательному системному стратегическому планированию собственной жизни. Таким образом, в попытке избежания угроз «массовизации» идентичности, личность оказывается перед угрозой ее «раздробленности». Нами доказывается, что способом предотвращения этой угрозы является полилогическое сосуществование самодостаточ-

ных личностей, которое становится возможным при условии достижения общего консенсуса по поводу конвенционных универсальных ценностных ориентаций.

Ключевые слова: индивидуализация, личность, аутентичность, отчуждение, универсальные ценности, профессиональные ценности.

Summary

Burdeina I. V. Outlines of acquiring personal identity in an individualized society. – Article.

The article deals with the peculiarities of the development of personal authenticity in a modern, individualized, atomized world. It is proved that the problem of self-identification and self-realization of human content self-actualization is especially relevant for the search for one's own identity, which is able to reconcile personal and social interests and to determine the vectors of social influences reflected in the individual projection for the future. However, searching for own identity in the plural world is complicated by the plurality of individual queries and the loss of a holistic notion of universally recognized values. Fragmentation of life, and hence of human consciousness, generates a number of negative phenomena such as existential confusion and "sprawl", "wandering" among different groups of values and inability or lack of desire to resort to conscious strategic planning of the own life. In this way, as if avoiding the threat of "masking" individual identity, a person faces the threat of its "grinding". It is proved by us that the way of avoiding this threat is the personal poly logical coexistence of self-sufficient personalities, which is made possible by reaching a general consensus on the conventional universal value orientations.

Key words: individualization, personality, consensus, authenticity, alienation, universal values, professional values.